

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Mezinárodní vědecká konference k roli státu
v současné etapě transformace české společnosti

Miloš Večeřa*

Nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových“ ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy uspořádala ve dnech 7. – 8. září 2001 v reprezentačních prostorách zámku Josefa Hlávky v Lužanech u Přeštic mezinárodní vědeckou konferenci „Role státu v současné etapě transformace české společnosti“. Tématu konference byl relevantní přístup několika vědních oborů a tomu odpovídalo i složení necelých padesáti účastníků konference, mezi nimiž byli zejména právníci, politologové, ekonomové, sociologové a filozofové. Z hlediska institucionálního pak převládali pedagogové a vědecktí pracovníci z vysokých škol a vědeckých ústavů.

Jednání konference zahájili prof. Václav Pavlíček, předseda správní rady Nadání a Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, rektor Univerzity Karlovy prof. Ivan Wilhelm a děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy doc. Vladimír Kindl přivítáním účastníků konference a úvodním vystoupením. Návazně zazněly základní referáty prof. Václava Pavlíčka (PrF UK Praha) a prof. Milana Sojky (FSV UK Praha) k základnímu tématu konference.

Odpolední páteční a sobotní jednání konference postupovalo odděleně ve třech tematicky uzavřených sekcích, kdy po přednesení jednotlivých příspěvků následovala neformální diskuse. Po pátečním jednání následovalo v podvečer seznámení s životem a dílem velkého českého architekta a stavitele, ale i největšího českého mecenáše věd a umění Josefa Hlávky (1831–1908) v muzeu v Přešticích, a prohlídka zámku Josefa Hlávky v Lužanech.

Jednání první sekce, zaměřené na obecnější teoretické otázky fungování státu, otevřel v pátek odpoledne prof. Jan Filip (PrF MU Brno) rozбором funkce, úlohy a role státu, a to jak z hlediska základních používaných pojmů, tak i z hlediska uskutečňovaných funkcí státu. JUDr. Eduard Bárány (ÚS SR Košice) ve svém vystoupení konfrontoval rozsah státní ingerence do života společnosti s mírou demokracie ve společnosti. Prof. Jozef Prusák (PrF TU Trnava) návazně rozpracoval princip suverenity lidu z hlediska jednotlivých forem pramenů práva. Doc. Eva Klvačová (VŠE

Praha) přednesla příspěvek na téma „Stát všemocný i bezmocný“ s podtitulem „Tvorba a tvůrci pravidel hry pro ekonomické subjekty na počátku 21. století“. Prof. František Šamalík (Ústav SaP AV ČR) konfrontoval ve svém vystoupení svobodu liberální a demokratickou. Na závěr pátečního jednání doc. Milan Znoj (FF UK Praha) v referátu „Neutralita státu a/nebo národní zájem“ tuto otázku vztáhl i k textaci Listiny základních práv a svobod.

V sobotním jednání prof. Marian Grzybovski (PrF Jagelonské univerzity Krakov) charakterizoval změny polského Ústavu v souvislosti s připravovaným vstupem do EU. Doc. Miloš Večeřa (PrF MU Brno) analyzoval stav a proměny sociálního státu v podmínkách Evropské integrace. JUDr. Věra Jirásková (PrF UK Praha) provedla komparaci ústavněprávních úprav institutu vlastnictví státu. JUDr. Jiří Zemánek (PrF UK Praha) vedle sebe postavil introvertní a otevřené pojetí státu v epoše evropské integrace. Prof. Jiří Boguszak (PrF UK Praha) obrátil pozornost posluchačů na postmoderní situaci ve vývoji práva a státu. JUDr. Ivan Halász (Právnický ústav MAV Budapešť) konfrontoval otázku vztahu státu, národa a ochrany „národních zájmů“ v ústavách postsocialistických zemí s novým rozdělením funkcí mezi státem a regiony v zemích střední Evropy. Doc. Pavel Šturma (PrF UK Praha) vedle sebe postavil otázky globalizace, státu a mezinárodního práva. Na závěr sobotního jednání první sekce vystoupila JUDr. Jana Reschová (PrF UK Praha) s referátem, ve kterém vystihla pohled „nové levice“ na stát.

Program pátečního odpoledního jednání druhé sekce, zaměřené na roli a úlohu státu v jednotlivých oblastech jeho fungování, otevřel doc. Vladimír Vopálka (PrF UK Praha) referátem „Český právní řád a uskutečňování úlohy státu“. Doc. Vladimír Sládeček (PrF UK Praha) se zabýval neuskutečněnými návrhy z let 1990–1992 na konstrukci moci zákonodárné v české federaci. Doc. Milan Damahorský (PrF UK Praha) se zabýval úlohou státu a nestátních organizací v realizaci právních předpisů. JUDr. Jiří Hřebejk (PrF UK Praha) navázal rozбором současných trendů ve stát-

* Doc. JUDr. et. PhDr. Miloš Večeřa, CSc., Katedra právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

ním občanství a doc. Pavel Mates (VŠE Praha) ukončil páteční jednání rekapitulací stavu ochrany osobních údajů v České republice.

Sobotní jednání druhé sekce uvedl prof. Aleš Gerloch (PrF UK Praha) analýzou „Česká republika a procesy společenské transformace na začátku 21. století“. Prof. Alexandr Ort (Nadace Jiřího z Poděbrad) se ve svém referátu zabýval zahraniční politikou jako integračním faktorem české společnosti. Dr. Jaroslav Jirsa (Nakladatelství Karolinum Praha) rozebral ve svém vystoupení hranice demokracie. Prof. Jan Škaloud (VŠE Praha) se pokoušel odpovědět na otázku, zda stát je spíše záležitostí politiků nebo právníků. Doc. Richard Pomahač (PrF UK Praha) přednesl obecnější referát „Evropský správní prostor a reforma veřejné správy“, na který navázal svým vystoupením „K otázce tzv. nezávislých správních orgánů“ Doc. Vladimír Mikule (PrF UK Praha). Jednání druhé sekce uzavřel mgr. Radovan Suchánek (PrF UK Praha) referátem „Stát jako tvůrce práva“.

Jednání třetí sekce, zaměřené na konkrétnější otázky fungování státu, otevřel v pátek odpoledne doc. Jan Frait (ČNB) vystoupením „Makroekonomická politika a dlouhodobá perspektiva“. Prof. Jan Krulis – Randa (Zurich Švýcarsko) se zabýval na základě svých zahraničních zkušeností posláním veřejného sektoru v současné etapě transformace demokratické společnosti v rámci právního státu. Prof. Zdeněk Vostracký (ZČU Plzeň) přednesl obecněji laděný příspěvek „Věda a umění – jejich vztah a význam pro harmonický vývoj společnosti (vliv na politickou moc, ekonomiku a kulturu“. Páteční jednání uzavřel doc. Karel Müller (FHS UK Praha) svým vystoupením na téma „Vzdělání v kontextu změn mezi veřejnou a soukromou sférou – nové perspektivy a úlohy státu v rozvoji vzdělání“.

Sobotní jednání třetí sekce zahájila doc. Ingeborg Němcová (VŠE Praha) referátem „Vliv supranacionální integrace na vztah státu a firem“. Doc. Marie Karfíková (PrF UK Praha) pokračovala vystoupením na téma „Úloha daňového systému při zajišťování funkcí státu“, na které navázala doc. Hana Marková (PrF UK Praha) rozbořem úlohy mimorozpočtových fondů při zajištění funkcí státu. Prof. Jan Kuklík (FF UK Praha) se zabýval vztahem státu a nadací v minulosti a současnosti. PhDr. Martin Cejp (Institut pro kriminologii a soc. prevenci Praha) si položil aktuální otázku, zda může stát čelit rostoucí kriminalitě. Jednání třetí sekce uzavřel mgr. Jan Kudrna (PrF UK Praha) referátem „Bezpečnost jako základní předpoklad uplatnění lidských práv“.

Po ukončení jednání ve všech třech sekcích se sešlo závěrečné společné zasedání účastníků konference, které shrnulo jednání v jednotlivých sekcích, zhodnotilo průběh vědecké konference a ukončilo její jednání.

Celkové hodnocení konference vyznělo velmi příznivě, a to jak z hlediska aktuálnosti tématu konference, tak zejména z hlediska kvality referátů a vzájemné výměny názorů a stanovisek v diskusi po odeznění příspěvků a v konferenčních kuloárech. Obecně byla rovněž oceňována skutečnost, že konference napomohla udržování vzájemné informovanosti a navazování a udržování kontaktů mezi pedagogickými a vědeckými pracovišti v České republice, i ve vztahu k pracovištím sousedních států. Velkou zásluhu na organizačně dobře zvládnutém zajištění celé konference a na jejím finančním krytí měla nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“, která poskytla jednání konference i důstojné prostory lužanského zámku. Třicet sedm odeznených příspěvků z konference bude publikováno v samostatném sborníku.